

ISSN
3060-527X

№7
2026

TA'LIMDA ISTIQBÖLLI IZLANISHLAR

TA'LIMDA ISTIQBOLLI IZLANISHLAR

Xalqaro ilmiy-metodik jurnal

ПЕРСПЕКТИВНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В ОБРАЗОВАНИИ

*Международный научно-методический
журнал*

PROSPECTIVE RESEARCH IN EDUCATION

International scientific methodological journal

№ 7-Son, 1-Qism 2026-yil

Jurnal 2025-yilda tashkil etilgan.

Jurnal 1 yilda 12 marta nashr etiladi

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAK Rayosatining 2024 - yil 7 - iyundagi 355-son qarori bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

MUNDARIJA:

Mualliflar	Maqola sarlavhasi	Yo'nalishi	Bet
<i>AXROROV VORIS YUNUSOVICH</i>	BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA NIZOLI VAZIYATLARDA HISSIY BARQARORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOYIY-PSIXOLOGIK ASOSLARI	PSIXOLOGIYA	10
	СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ УСТОЙЧИВОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ В КОНФЛИКТНЫХ СИТУАЦИЯХ		
	SOCIO-PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING EMOTIONAL STABILITY IN FUTURE TEACHERS IN CONFLICT SITUATIONS		
<i>ARABBAYEV AROBIDIN XUSNIDINOVICH</i>	PEDAGOGIK YO'NALISHDAGI MAGISTRANTLARDA ILMIY-TADQIQOT FAOLIYATI ASOSIDA ILMIY KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH	PEDAGOGIKA	15
	ФОРМИРОВАНИЕ НАУЧНЫХ НАВЫКОВ НА ОСНОВЕ НАУЧНО- ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У МАГИСТРАТУР ПО ПЕДАГОГИЧЕСКОМУ НАПРАВЛЕНИЮ		
	FORMATION OF SCIENTIFIC SKILLS ON THE BASIS OF RESEARCH ACTIVITY IN MASTER STUDENTS IN PEDAGOGICAL DIRECTION		
<i>BADALXODJAYEV TO'LQINJON IKRAMIDDINOVICH</i>	SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN MOSLASHUVCHAN O'QUV PLATFORMALARI	PEDAGOGIKA	24
	АДАПТИВНЫЕ ПЛАТФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ НА ОСНОВЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА		
	ARTIFICIAL INTELLIGENCE-BASED ADAPTIVE LEARNING PLATFORMS		
<i>HAMROYEVA XOLIDA RIZOQUL QIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING NUTQ FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA VIZUAL VOSITALAR VA O'YIN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI	PEDAGOGIKA	29
	МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИЗУАЛЬНЫХ СРЕДСТВ И ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	METHODOLOGY FOR USING VISUAL AIDS AND GAME TECHNOLOGIES IN DEVELOPING THE SPEECH ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS		
<i>IBRAXIMJANOVA GAVHAR AMANBAYEVNA</i>	MUSIQA NAZARIYASI FANLARI UCHUN ELEKTRON TA'LIM PLATFORMALARINI YARATISH VA ULARDAN FOYDALANISH	PEDAGOGIKA	35
	СОЗДАНИЕ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ ДИСЦИПЛИН ПО ТЕОРИИ МУЗЫКИ		
	CREATION AND USE OF ELECTRONIC EDUCATIONAL PLATFORMS FOR MUSIC THEORY DISCIPLINES		

<i>ISMATOVA HALOVAT BAKTIYOROVNA</i>	O'SMIRLARDA DESTRUKTIV XULQ-ATVOR RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI PSIXOLOGIK OMILLAR VA PROFILAKTIK YONDASHUVLAR	PSIXOLOGIYA	40
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА РАЗВИТИЕ ДЕСТРУКТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ У ПОДРОСТКОВ, И ПРОФИЛАКТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ		
	PSYCHOLOGICAL FACTORS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF DESTRUCTIVE BEHAVIOR IN ADOLESCENTS AND PREVENTIVE APPROACHES		
<i>KUSHAKOVA NODIRA ODILOVNA</i>	"J.D. SALINGERNING «THE CATCHER IN THE RYE» ROMANIDA «TA'LIM» KONSEPTUAL BIRLIGINING VERBALIZATSIYASI"	PEDAGOGIKA	46
	ВЕРБАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЙ ЕДИНИЦЫ «ОБРАЗОВАНИЕ» В РОМАНЕ ДЖ. Д. СЭЛИНДЖЕРА «НАД ПРОПАСТЬЮ ВО РЖИ»		
	ERBALIZATION OF THE CONCEPTUAL UNIT "EDUCATION" IN J.D. SALINGER'S NOVEL THE CATCHER IN THE RYE		
<i>O'KTAMOVA SHOHIDA ODILBEK QIZI</i>	O'SMIRLAR EMOTSIONAL HOLATINI EKSPERIMENTAL O'RGANISH	PSIXOLOGIYA	54
	ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ ПОДРОСТКОВ		
	EXPERIMENTAL STUDY OF ADOLESCENTS' EMOTIONAL STATE		
<i>PANJIYEV QURBONNIYOZ BERDIYEVICH</i>	BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR TAHLILI	PEDAGOGIKA	62
	АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ К РАЗВИТИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ		
	ANALYSIS OF MODERN APPROACHES TO DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MUSIC TEACHERS		
<i>RAXIMBAYEVA GULYORA ULUGBEKOVNA</i>	TALABALARDA IJTIMOY IDENTIFIKATSIYA SHAKLLANISHIDA EMOTSIONAL INTELLEKTNING ROLI	PSIXOLOGIYA	68
	РОЛЬ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ФОРМИРОВАНИИ СОЦИАЛЬНОЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ СТУДЕНТОВ		
	THE ROLE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE FORMATION OF STUDENTS' SOCIAL IDENTIFICATION		
<i>RO'ZIMURODOV ILYOS AZAMAT O'GLI</i>	BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHILARINING CHOLG'U IJROCHILIGI KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA AFG'ON RUBOBIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	PEDAGOGIKA	75
	ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АФГАНСКОГО РУБАБА В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ИНСТРУМЕНТАЛЬНОЙ ИСПОЛНИТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ		
	PEDAGOGICAL POSSIBILITIES OF USING THE AFGHAN RUBAB IN IMPROVING THE INSTRUMENTAL PERFORMANCE COMPETENCE OF FUTURE MUSIC TEACHERS		

<i>XUSANOVA NIGINA BAXTIYOR QIZI</i>	O'QITUVCHINING INNOVATSION MADANIYATI PEDAGOGIK FAOLIYAT SAMARADORLIGINING MUHIM OMILI SIFATIDA	PEDAGOGIKA	81
	ИННОВАЦИОННАЯ КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА КАК ВАЖНЫЙ ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ		
	THE INNOVATIVE CULTURE OF A TEACHER AS AN IMPORTANT FACTOR OF PEDAGOGICAL ACTIVITY EFFICIENCY		
<i>XUDDIEVA UMIIDA AMINJON KIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MATEMATIK SAVODXONLIGINI SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH METODI-KASI	PEDAGOGIKA	91
	МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА		
	METHODOLOGY FOR DEVELOPING MATHEMATICAL LITERACY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES		
<i>SUVONOVA LOBARXON ISLOM QIZI</i>	TALABALARDA PEDAGOGIK DIZAYN ASOSIDA TA'LIMYIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	PSIXOLOGIYA	96
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ДИЗАЙНА		
	PSYCHOLOGICAL FEATURES OF DEVELOPING STUDENTS' EDUCATIONAL COMPETENCIES BASED ON INSTRUCTIONAL DESIGN		
<i>XAYDAROV ADXAM FAYZULLAEVICH</i>	TA'LIM TIZIMIDA ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	PEDAGOGIKA	102
	ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАНИИ		
	FEATURES OF USING MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES IN EDUCATION		
<i>AHMADOVA MAHBUBA SHAVKAT QIZI</i>	ALISHER NAVOIY ASARLARI ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA BAG'RIKENGLIK VA O'ZARO HURMAT MADANIYATINI TARBIYALASH	PEDAGOGIKA	107
	ВОСПИТАНИЕ ТОЛЕРАНТНОСТИ И КУЛЬТУРЫ ВЗАИМНОГО УВАЖЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ АЛИШЕРА НАВОИ		
	FOSTERING TOLERANCE AND A CULTURE OF MUTUAL RESPECT AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH THE WORKS OF ALISHER NAVOI		

<i>ALIMARDANOVA SITORA IKROM QIZI</i>	MAXSUS TA'LIM EHTIYOJIGA EGA BOLALARNI QO'LLABQUVVATLASHDA ZAMONAVIY TEKNOLOGIYALARNING O'RNI	PEDAGOGIKA	113
	РОЛЬ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОДДЕРЖКЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ		
	THE ROLE OF MODERN TECHNOLOGIES IN SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS		
<i>АСЛАМКУЛОВА ПАРВИНА ЖАМШИД КИЗИ</i>	SHARQ FALSAFIY MEROSINING ZAMONAVIY ILMIY TADQIQOTLAR UCHUN METODOLOGIK AHAMIYATI	PEDAGOGIKA	121
	МЕТОДОЛОГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ФИЛОСОФСКОГО НАСЛЕДИЯ ВОСТОКА ДЛЯ СОВРЕМЕННЫХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ		
	THE METHODOLOGICAL SIGNIFICANCE OF THE PHILOSOPHICAL HERITAGE OF THE EAST FOR CONTEMPORARY SCIENTIFIC RESEARCH		
<i>MUXAMEDOV FERUZ TO'LQINJONOVICH</i>	BO'LAJAK MUSIQA PEDAGOGLARIDA KREATIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK OMILLARI	PSIXOLOGIYA	128
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ У БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ МУЗЫКИ		
	PSYCHOLOGICAL FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING AMONG FUTURE MUSIC EDUCATORS		
<i>MASHARIPOVA SAIDA RAHIMOVNA</i>	YOSH OILALARDA EMOTSIONAL KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI	PSIXOLOGIYA	134
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В МОЛОДЫХ СЕМЬЯХ		
	PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF THE FORMATION OF EMOTIONAL COMPETENCE IN YOUNG FAMILIES		
<i>XOLOV DILSHOD MURODILLO O'G'LI, SUNNATOVA O'G'LOY KAMARDIN QIZI, SUNNATOVA O'G'LOY KAMARDIN QIZI</i>	O'QUVCHILARNING BILIM, KO'NIKMA, MALAKA VA KOMPETENSIYALARINI VAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI	PEDAGOGIKA	139
	ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ ЗНАНИЙ, УМЕНИЙ, НАВЫКОВ И КОМПЕТЕНЦИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ		
	THEORETICAL FOUNDATIONS OF ASSESSING STUDENT		
<i>HAMROYEVA XOLIDA RIZOQUL QIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING NUTQ FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA VIZUAL VOSITALAR VA O'YIN TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI	PEDAGOGIKA	145
	МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИЗУАЛЬНЫХ СРЕДСТВ И ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	METHODOLOGY FOR USING VISUAL AIDS AND GAME-BASED TECHNOLOGIES TO DEVELOP THE SPEECH ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS		

<i>ISMATOVA SAYYORA SOBIR QIZI</i>	TADBIRKORLIK KOMPITENSIYASINING ASOSIY TUSHUNCHALARI VA UNING MAZMUN MOHIYATI	PEDAGOGIKA	152
	ОСНОВНЫЕ ПОНЯТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ И ЕЁ СОДЕРЖАТЕЛЬНАЯ СУЩНОСТЬ		
	BASIC CONCEPTS OF ENTREPRENEURIAL COMPETENCE AND ITS CONTENT-RELATED ESSENCE		
<i>NORQULOVA SEVARA O'ROZ QIZI</i>	TALABALARNING INTELLEKTUAL VA KOGNITIV FAOLIGINI TRENINGLAR ORQALI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	158
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ И КОГНИТИВНОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ ПОСРЕДСТВОМ ТРЕНИНГОВ		
	PSYCHOLOGICAL MECHANISMS FOR DEVELOPING STUDENTS' INTELLECTUAL AND COGNITIVE ACTIVITY THROUGH TRAINING PROGRAMS		
<i>ABDURAZZAQOV O'KTAM ABDUQAYUMOVICH</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA IJODIY LAYOQATNI SHAKLLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI	PEDAGOGIKA	163
	ДИДАКТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ		
	DIDACTIC POSSIBILITIES OF FORMING CREATIVE COMPETENCES IN PRIMARY STUDENTS		
<i>SODIQOVA GULBARNO ODILJON QIZI</i>	QIZ TALABALARNING IJTIMOY FAOLIGINI RIVOJLANTIRISHDA PSIXOLOGIK OMILLAR TAHLILI	PSIXOLOGIYA	169
	АНАЛИЗ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОК		
	ANALYSIS OF PSYCHOLOGICAL FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF FEMALE STUDENTS' SOCIAL ACTIVITY		
<i>TESHABOEV AKRAMJON YULDASHEVICH</i>	BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA DIAGNOSTIK YONDASHUVNING PEDAGOGIK ASOSLARI	PEDAGOGIKA	173
	ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ДИАГНОСТИЧЕСКОГО ПОДХОДА К ФОРМИРОВАНИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ		
	PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF THE DIAGNOSTIC APPROACH TO DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF FUTURE TEACHERS		
<i>XAMRAYEVA FIRUZA AZIMOVNA</i>	GADJETLARDAN FOYDALANISHNING BOLALAR DIQQAT, XOTIRA VA EMOTSIONAL REAKSIYALARIGA TA'SIRI	PSIXOLOGIYA	178
	ВЛИЯНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ГАДЖЕТОВ НА ВНИМАНИЕ, ПАМЯТЬ И ЭМОЦИОНАЛЬНЫЕ РЕАКЦИИ ДЕТЕЙ		
	THE IMPACT OF GADGET USE ON CHILDREN'S ATTENTION, MEMORY, AND EMOTIONAL REACTIONS		

<i>TOHIROVA FERUZA</i>	BO'LAJAK TIBBIYOT XODIMLARIDA KASBIY IDENTIKLIKNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	186
	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ У БУДУЩИХ МЕДИЦИНСКИХ РАБОТНИКОВ		
	PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL MECHANISMS FOR DEVELOPING PROFESSIONAL IDENTITY IN FUTURE HEALTHCARE PROFESSIONALS		
<i>JO'RAYEV HUSEN IBOD O'G'LI</i>	TAEKWONDO MASHG'ULOTLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH ORQALI SPORTCHILAR TEXNIK-TAKTIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH	PEDAGOGIKA	194
	СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ ТХЭКВОНДИСТОВ ПОСРЕДСТВОМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ТРЕНИРОВОЧНОМ ПРОЦЕССЕ		
	IMPROVING THE TECHNICAL AND TACTICAL PREPARATION OF TAEKWONDO ATHLETES THROUGH THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN TRAINING		
<i>AXMATQULOVA MAXFUZA SHUHRAT QIZI</i>	МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ YO'NALISHI TALABALARIDA LEKSIK KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHNING LINGVO-KOGNITIV XUSUSIYATLARI	PEDAGOGIKA	203
	ЛИНГВОКОГНИТИВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У СТУДЕНТОВ НАПРАВЛЕНИЯ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ		
	LINGUO-COGNITIVE FEATURES OF DEVELOPING LEXICAL COMPETENCE IN PRESCHOOL EDUCATION STUDENTS		
<i>USMONOV RAHIM RAXMONALI O'G'LI</i>	DEFFENBACHERNING DRIVING ANGER SCALE METODI ASOSIDA HAYDOVCHILARDAGI G'AZABLANISH XUSUSIYATLARINI HAYDOVCHILIK TAJRIBASI KESIMIDA O'RGANISH	PSIXOLOGIYA	209
	ИЗУЧЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ПРОЯВЛЕНИЯ ГНЕВА У ВОДИТЕЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ВОДИТЕЛЬСКОГО СТАЖА НА ОСНОВЕ МЕТОДИКИ ДЕФФЕНБАХЕРА «DRIVING ANGER SCALE»		
	A STUDY OF DRIVERS' ANGER CHARACTERISTICS BASED ON DRIVING EXPERIENCE USING DEFFENBACHER'S "DRIVING ANGER SCALE" METHOD		

<i>XUDDIYEVA UMIDA AMINJON QIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MATEMATIK SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	PEDAGOGIKA	215
	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА ДЛЯ РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES TO DEVELOP MATHEMATICAL LITERACY AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS		
<i>NEMATOV SOHIB TESHAYEVICH</i>	JISMONIY MASHQLAR JARAYONIDA PSIXOLOGIK BARQARORLIK VA CHIDAMLILIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	PSIXOLOGIYA	221
	ВЗАИМОСВЯЗЬ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ И ВЫНОСЛИВОСТИ В ПРОЦЕССЕ ВЫПОЛНЕНИЯ ФИЗИЧЕСКИХ УПРАЖНЕНИЙ		
	THE RELATIONSHIP BETWEEN PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND ENDURANCE DURING PHYSICAL EXERCISE		
<i>RASHIDOV ABDURASHID MURODULLAYEVICH</i>	HARBIY XIZMATGA PSIXOFIZIOLOGIK TAYYORLASH JARAYONIDA RAQAMLASHTIRISHNING AHAMIYATI VA SAMARADORLIGI	PSIXOLOGIYA	228
	ЗНАЧЕНИЕ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЦИФРОВИЗАЦИИ В ПРОЦЕССЕ ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ К ВОЕННОЙ СЛУЖБЕ		
	THE IMPORTANCE AND EFFECTIVENESS OF DIGITALIZATION IN THE PROCESS OF PSYCHOPHYSIOLOGICAL PREPARATION FOR MILITARY SERVICE		
<i>ALIMARDANOVA SITORA IKROM QIZI</i>	MAXSUS TA'LIM HATIYOJIGA EGA BOLALARNI QO'LLAB QUVVATLASHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARINING O'RNI	PEDAGOGIKA	232
	РОЛЬ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОДДЕРЖКЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ		
	THE ROLE OF MODERN TECHNOLOGIES IN SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS		
<i>ASKAROVA ZEBINISO AKBAR QIZI</i>	FILOLOGIYA YO'NALISHI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TA'LIM VOSITALARINING O'RNI	PEDAGOGIKA	240
	РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СРЕДСТВ В РАЗВИТИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ НАПРАВЛЕНИЙ		
	THE ROLE OF DIGITAL EDUCATIONAL TOOLS IN DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF PHILOLOGY STUDENTS		

<i>AVEZOV DAVRONBEK SOBUROVICH</i>	BO'LAJAK BOSHLANG'CH SINFLAR O'QITUVCHILARINING AXBOROT KOMMUNIKATSIYA VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI	PEDAGOGIKA	246
	ДИДАКТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ СРЕДСТВ БУДУЩИМ УЧИТЕЛЯМ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	DIDACTIC OPPORTUNITIES FOR FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN USING INFORMATION AND COMMUNICATION TOOLS		
<i>AXMEDOVA NILUFAR ILHOMBOY QIZI</i>	NOGIRONLIGI BOR XOTIN-QIZLARNI IJTIMOY HIMOYA QILISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	PEDAGOGIKA	252
	ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ ЖЕНЩИН С ИНВАЛИДНОСТЬЮ		
	WAYS TO IMPROVE THE SOCIAL PROTECTION SYSTEM FOR WOMEN WITH DISABILITIES		
<i>IZZATOV SHERZOD SAMAD O'GLI</i>	SUN'YI INTELLEKT VA RAQAMLI MUHIT SHAROITIDA YOSHLARNING PSIXOLOGIK SALOMATLIGINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	257
	МЕХАНИЗМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ МОЛОДЕЖИ В УСЛОВИЯХ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ЦИФРОВОЙ СРЕДЫ		
	MECHANISMS FOR ENSURING THE PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF YOUNG PEOPLE IN THE CONTEXT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND THE DIGITAL ENVIRONMENT		
<i>MURATOVA SABOXAT CHORIYEVNA</i>	O'ZBEK XALQ URF-ODATLARINING O'QUVCHILAR TARBIVASIDAGI O'RNI VA AHAMIYATI	PEDAGOGIKA	262
	РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ УЗБЕКСКИХ НАРОДНЫХ ОБЫЧАДОВ В ВОСПИТАНИИ УЧАЩИХСЯ		
	THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF UZBEK FOLK TRADITIONS IN THE EDUCATION OF STUDENTS		
<i>NIYAZOVA NILUFAR FARXADOVNA</i>	ONKOLOGIK BEMORLARDA PSIXOLOGIK MOSLASHUVNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	267
	СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ АДАПТАЦИИ У ОНКОЛОГИЧЕСКИХ ПАЦИЕНТОВ		
	SOCIO-PSYCHOLOGICAL MECHANISMS FOR ENHANCING PSYCHOLOGICAL ADAPTATION IN ONCOLOGY PATIENTS		
<i>RAHIMOVA NAZOKATXON KASIMDJONOVNA</i>	TALABALARDA IJTIMOY YETUKLIKNI SHAKLLANTIRISH ORQALI TA'LIM SIFATINI OSHIRISHNING PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	276
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ ПОСРЕДСТВОМ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ЗРЕЛОСТИ СТУДЕНТОВ		
	PSYCHOLOGICAL MECHANISMS FOR IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION THROUGH THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' SOCIAL MATURITY		

<i>SAFAROVA SARVINOZ</i>	KOMMUNIKATIV MASHQLAR ASOSIDA YUQORI SINIF O'QUVCHILARINING LEKSIK KOMPETENSIYASINI DIAGNOSTIKA QILISH VA BAHOLASH MEZONLARI	PEDAGOGIKA	283
	КРИТЕРИИ ДИАГНОСТИКИ И ОЦЕНКИ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ КОММУНИКАТИВНЫХ УПРАЖНЕНИЙ		
	CRITERIA FOR DIAGNOSING AND ASSESSING THE LEXICAL COMPETENCE OF SENIOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS BASED ON COMMUNICATIVE EXERCISES		
<i>SAYIPOVA DILOBAR RAXIMOVNA</i>	OLIJ TA'LIMDA MUSTAQIL ISHLASHGA O'RGATUVCHI TOPSHIRIQLAR: DUNYO VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI	PEDAGOGIKA	289
	ЗАДАНИЯ ОБУЧАЮЩИЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: МИРОВОЙ И УЗБЕКСКИЙ ОПЫТ		
	TEACHING ASSIGNMENTS THAT FOSTER INDEPENDENT LEARNING IN HIGHER EDUCATION: GLOBAL AND UZBEK EXPERIENCE		
<i>TOIROVA MUNAVVAR MURODULLAYEVNA</i>	TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHILARDA MILLIY QADRIYATLAR ASOSIDA IDENTIKLIKNI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	PEDAGOGIKA	294
	МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ИДЕНТИЧНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ		
	MECHANISMS FOR DEVELOPING STUDENTS' IDENTITY BASED ON NATIONAL VALUES IN THE EDUCATIONAL PROCESS		
<i>XOMUDJONOVA FERUZA KOMILJON QIZI</i>	MURAKKAB YUKLAMALARNI HISOBGA OLGAN HOLDA 15-16 YOSHDAGI SPORTCHILARNING MAXSUS TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH VA ANIQLASH	PEDAGOGIKA	302
	СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ И ОПРЕДЕЛЕНИЕ СПЕЦИАЛЬНОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ СПОРТСМЕНОВ 15-16 ЛЕТ С УЧЕТОМ СЛОЖНЫХ НАГРУЗОК		
	IMPROVING AND ASSESSING THE SPECIAL PREPAREDNESS OF 15-16-YEAR OLD ATHLETES TAKING INTO ACCOUNT COMPLEX TRAINING LOADS		

Rahimova Nazokatxon Kasimdjonovna,
Buxoro davlat universiteti tadqiqotchisi

TALABALARDA IJTIMOYIY YETUKLIKNI SHAKLLANTIRISH ORQALI TA'LIM SIFATINI OSHIRISHNING PSIXOLOGIK MEXANIZMLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada talabalarda ijtimoiy yetuklikni shakllantirish orqali ta'lim sifatini oshirishning psixologik mexanizmlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda ijtimoiy yetuklikning talaba shaxsining rivojlanishidagi o'rni, uning ta'lim jarayonidagi faolligi, o'quv motivatsiyasi, refleksiv qobiliyatlari, kommunikativ kompetentligi, ijtimoiy moslashuvi hamda mas'uliyat hissi bilan o'zaro bog'liqligi yoritilgan. Shuningdek, ijtimoiy yetuklikni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari sifatida ichki motivatsiyani shakllantirish, refleksiv yondashuvni rivojlantirish, ijtimoiy hamkorlikni kuchaytirish va shaxsiy o'zini boshqarish kompetensiyalarini takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari talabalarning ta'lim jarayonidagi samaradorligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va oliy ta'lim tizimida psixologik yondashuvlarni takomillashtirish uchun nazariy hamda amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy yetuklik, psixologik mexanizmlar, ta'lim sifati, talaba shaxsi, o'quv motivatsiyasi, refleksiya, kommunikativ kompetentlik, ijtimoiy moslashuv, o'zini boshqarish, shaxs rivojlanishi.

ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ ПОСРЕДСТВОМ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ЗРЕЛОСТИ СТУДЕНТОВ

Аннотация. В данной статье представлен научно-теоретический анализ психологических механизмов повышения качества образования посредством формирования социальной зрелости у студентов. Исследование раскрывает роль социальной зрелости в развитии личности студента, её взаимосвязь с учебной активностью, учебной мотивацией, рефлексивными способностями, коммуникативной компетентностью, социальной адаптацией и ответственностью. Особое внимание уделено психологическим механизмам формирования социальной зрелости, включая развитие внутренней мотивации, рефлексивного подхода, усиление социального взаимодействия и совершенствование навыков саморегуляции личности. Результаты исследования имеют теоретическое и практическое значение для повышения эффективности образовательного процесса и совершенствования психологического сопровождения в системе высшего образования.

Ключевые слова: социальная зрелость, психологические механизмы, качество образования, личность студента, учебная мотивация, рефлексия, коммуникативная компетентность, социальная адаптация, саморегуляция, развитие личности.

PSYCHOLOGICAL MECHANISMS FOR IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION THROUGH THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' SOCIAL MATURITY

Abstract. This article presents a scientific and theoretical analysis of psychological mechanisms for improving the quality of education through the development of social maturity among students. The study examines the role of social maturity in student personality development and its relationship with academic engagement, learning motivation, reflective abilities, communicative competence, social adaptation, and responsibility. Particular attention is given to the psychological mechanisms underlying the formation of social maturity, including the development of intrinsic motivation, reflective practices, social interaction, and self-regulation

competencies. The findings provide theoretical and practical implications for improving educational effectiveness, enhancing independent learning, and advancing psychological approaches within higher education.

Key words: social maturity, psychological mechanisms, quality of education, student personality, learning motivation, reflection, communicative competence, social adaptation, self-regulation, personality development.

Kirish. Zamonaviy oliy ta'lim tizimining rivojlanish tendensiyalari ta'lim sifatini oshirish, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash hamda talabalarning shaxsiy va kasbiy salohiyatini kompleks rivojlantirishni ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilamoqda. Bugungi kunda ta'lim sifati faqat bilimlarning o'zlashtirilish darajasi bilan emas, balki talabaning ijtimoiy faolligi, mustaqil fikrlashi, mas'uliyat hissi, kommunikativ kompetentligi va o'zini rivojlantirishga bo'lgan tayyorgarligi bilan ham baholanmoqda. Shu sababli talabalarda ijtimoiy yetuklikni shakllantirish masalasi psixologiya va pedagogika fanlarining dolzarb ilmiy yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda.

Ijtimoiy yetuklik shaxsning jamiyat talablarini anglay olishi, ijtimoiy munosabatlarda ongli ishtirok etishi, o'z xatti-harakatlari uchun javobgarlikni qabul qilishi hamda mustaqil hayotiy va kasbiy qarorlar qabul qila olish qobiliyatini ifodalovchi ko'p komponentli psixologik tuzilma hisoblanadi. Ushbu sifatlar talabalik davrida faol shakllanadi va keyingi kasbiy hamda ijtimoiy muvaffaqiyatning muhim omiliga aylanadi.[2]

Talabalik davri shaxsning identifikatsiyasi, ijtimoiy pozitsiyasi va hayotiy qadriyatlari shakllanadigan murakkab rivojlanish bosqichi sifatida tavsiflanadi. Aynan shu davrda shaxs o'zining ijtimoiy rolini anglaydi, kasbiy maqsadlarini belgilaydi va jamiyat bilan o'zaro munosabatlarini shakllantiradi. Shu bois oliy ta'lim muassasalari faoliyatida faqat akademik natijalarni emas, balki talabaning ijtimoiy yetukligini rivojlantirishga qaratilgan psixologik mexanizmlarni ham takomillashtirish zarur.

Psixologik tadqiqotlarda ijtimoiy yetuklikni shakllantirishning bir qator mexanizmlari ajratib ko'rsatiladi. Ular orasida ichki motivatsiyaning rivojlanganligi, refleksiv faoliyat, kommunikativ kompetentlik, ijtimoiy moslashuv, emotsional barqarorlik, o'zini boshqarish va o'zini rivojlantirish kompetensiyalari alohida o'rin egallaydi. Ushbu mexanizmlar talabaning o'quv faoliyatiga ongli munosabatini shakllantirib, ta'lim jarayonidagi samaradorlikka bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy kompetensiyaviy yondashuv ta'lim natijalarini faqat nazariy bilimlar bilan emas, balki shaxsning amaliy, ijtimoiy va psixologik tayyorgarligi bilan baholashni nazarda tutadi. Shu nuqtai nazardan qaralganda, ijtimoiy yetuklik ta'lim sifati ko'rsatkichlarini oshirishga xizmat qiluvchi muhim ichki resurs sifatida namoyon bo'ladi.

Oliy ta'lim amaliyotida talabalarning ijtimoiy yetukligini rivojlantirishga qaratilgan psixologik mexanizmlar yetarlicha tizimlashtirilmaganligi hamda ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri to'liq o'rganilmaganligi mazkur tadqiqotning ilmiy muammosini belgilaydi.[3]

Mazkur tadqiqotning maqsadi - talabalarda ijtimoiy yetuklikni shakllantirish orqali ta'lim sifatini oshirishning psixologik mexanizmlarini nazariy jihatdan tahlil qilish va ularning amaliy ahamiyatini asoslashdan iborat.

Tadqiqotning obyekti - oliy ta'lim muassasalari talabalari shaxsining ijtimoiy rivojlanish jarayoni.

Tadqiqotning predmeti - talabalarda ijtimoiy yetuklikni shakllantiruvchi psixologik mexanizmlar va ularning ta'lim sifati bilan bog'liqligi.

Tadqiqot vazifalari:

- ijtimoiy yetuklik tushunchasining psixologik mazmunini tahlil qilish;
- ijtimoiy yetuklikni shakllantiruvchi asosiy psixologik mexanizmlarni aniqlash;
- ijtimoiy yetuklik va ta'lim sifati o'rtasidagi bog'liqlikni asoslash; - oliy ta'lim tizimi uchun amaliy psixologik tavsiyalar ishlab chiqish.

Adabiyotlar tahlili va nazariy asoslar. Talabalarda ijtimoiy yetuklikni shakllantirish va uning ta'lim sifatiga ta'siri masalasi zamonaviy psixologiya, pedagogika hamda ta'lim

nazariyasining ustuvor ilmiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda oliy ta'limda ta'lim natijadorligini baholash mezonlari kengayib, akademik ko'rsatkichlar bilan bir qatorda shaxsning ijtimoiy, psixologik va kommunikativ kompetensiyalariga ham e'tibor kuchaydi. Shu sababli ijtimoiy yetuklikni shakllantirishning psixologik mexanizmlarini aniqlash ilmiy va amaliy jihatdan muhim masalaga aylandi.[2]

Ilmiy adabiyotlarda ijtimoiy yetuklik tushunchasi turli yondashuvlar asosida izohlanadi. Psixologik nuqtai nazardan ijtimoiy yetuklik shaxsning o'z xatti-harakatlarini ongli boshqarishi, ijtimoiy me'yorlarni qabul qilishi, mas'uliyatli qaror qabul qilishi hamda ijtimoiy munosabatlarda faol ishtirok etish qobiliyati sifatida talqin qilinadi. Ushbu yondashuvga ko'ra, yetuklik biologik yosh bilan emas, balki shaxsning ijtimoiy va psixologik tayyorgarligi bilan belgilanadi.[3]

Ijtimoiy-kognitiv nazariyalar vakillari shaxs rivojlanishida tashqi ijtimoiy muhit va ichki psixologik resurslarning o'zaro ta'siriga alohida urg'u beradilar. Mazkur yondashuvga ko'ra, talabaning o'ziga bo'lgan ishonchi, ichki motivatsiyasi va faol ijtimoiy tajribalari uning rivojlanish trayektoriyasini belgilaydi. Talaba o'quv faoliyatida muvaffaqiyatga erishishi uchun nafaqat bilimga, balki ijtimoiy moslashuv va o'zini boshqarish ko'nikmalariga ham ega bo'lishi zarur.

Shaxs rivojlanishining psixosozial yondashuvlarida talabalik davri ijtimoiy identifikatsiya va mas'uliyat shakllanishining muhim bosqichi sifatida ko'rib chiqiladi. Ushbu davrda shaxs o'zining ijtimoiy maqomi va kelajakdagi kasbiy yo'nalishini belgilaydi. Shu sababli ijtimoiy yetuklikning rivojlanishi ta'lim sifatini oshirishning ichki omillaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.[2]

Ta'lim psixologiyasi doirasidagi tadqiqotlar o'quv motivatsiyasi va ta'lim sifati o'rtasidagi kuchli bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi. Motivatsiya talabaning ichki harakatlantiruvchi kuchi bo'lib, uning ta'limga nisbatan munosabati, maqsadga intilishi va o'zlashtirish natijalariga ta'sir ko'rsatadi. Ichki motivatsiyaning rivojlanganligi talabaning ijtimoiy yetuklik darajasini oshiruvchi muhim mexanizm hisoblanadi.

Refleksiv yondashuv nazariyalariga ko'ra, shaxsning o'z faoliyatini tahlil qilishi va o'zgarishlarga moslashishi rivojlanishning asosiy sharti sanaladi. Refleksiya orqali talaba o'z xatti-harakatlarini baholaydi, o'zlashtirishdagi muammolarni aniqlaydi va rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqadi. Bu esa ijtimoiy yetuklikning shakllanish jarayonini jadallashtiradi.

Kommunikativ yondashuv tarafdorlari esa ijtimoiy muloqotni shaxs rivojlanishining markaziy omili sifatida baholaydilar. Talabaning samarali muloqot olib borishi, jamoa bilan ishlash qobiliyati va ijtimoiy hamkorlik ko'nikmalari uning ta'limdagi muvaffaqiyati hamda kelajakdagi kasbiy moslashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.[8]

Nazariy manbalar tahlili asosida talabalarda ijtimoiy yetuklikni shakllantirishning quyidagi asosiy psixologik mexanizmlari ajratildi:

- ichki o'quv motivatsiyasini shakllantirish;
- refleksiv faoliyatni rivojlantirish;
- kommunikativ kompetentlikni takomillashtirish;
- ijtimoiy moslashuvni qo'llab-quvvatlash;
- o'zini boshqarish va mas'uliyat hissini rivojlantirish;

Tadqiqot metodologiyasi va tadqiqot metodlari. Mazkur tadqiqot talabalarda ijtimoiy yetuklikni shakllantirish orqali ta'lim sifatini oshirishning psixologik mexanizmlarini nazariy jihatdan asoslash hamda ularning ta'lim jarayonidagi amaliy ahamiyatini aniqlashga qaratilgan. Tadqiqot metodologiyasi zamonaviy psixologik nazariyalar, ta'lim sifatini oshirish konsepsiyalari, shaxs rivojlanishi tamoyillari hamda kompetensiyaviy yondashuvlar asosida shakllantirildi.

Tadqiqotning metodologik asosini shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, faoliyat yondashuvi, tizimli yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv hamda rivojlantiruvchi ta'lim konsepsiyasi tashkil etdi. Mazkur metodologik yondashuvlar talaba shaxsining ijtimoiy rivojlanishi va ta'lim samaradorligini yagona psixologik tizim sifatida o'rganishga imkon yaratadi.

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuvga ko'ra, talaba ta'lim jarayonining markaziy subyektini hisoblanadi. Ushbu yondashuv talabaning individual xususiyatlari, ehtiyojlari, ichki motivlari va rivojlanish salohiyatini hisobga olgan holda ta'lim sifatini oshirishni nazarda tutadi. Ijtimoiy

yetuklikni shakllantirish ham aynan talabning shaxsiy faolligi va ichki rivojlanish mexanizmlariga tayanadi.

Faoliyat yondashuvi nuqtai nazaridan talabning ijtimoiy yetukligi uning amaliy faoliyatida namoyon bo'ladi. O'quv faoliyatidagi tashabbuskorlik, mas'uliyatlik, mustaqillik, refleksiya va qaror qabul qilish ko'nikmalari ijtimoiy yetuklikning asosiy ko'rsatkichlari sifatida talqin qilinadi. Ushbu yondashuv ta'lim sifati va shaxs rivojlanishini faoliyat jarayoni bilan uzviy bog'liq holda tahlil qilish imkonini beradi.

Tizimli yondashuv ijtimoiy yetuklikni o'zaro bog'liq komponentlardan iborat murakkab psixologik tizim sifatida ko'rib chiqadi. Tadqiqot doirasida ijtimoiy yetuklik quyidagi tarkibiy elementlar orqali tahlil qilindi: motivatsion komponent, refleksiv komponent, kommunikativ komponent, moslashuv komponenti hamda o'zini boshqarish komponenti.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'lim sifati talabning nafaqat bilim darajasi, balki amaliy faoliyatga tayyorligi, ijtimoiy moslashuvi va kasbiy rivojlanish salohiyati orqali baholandi. Shu jihatdan ijtimoiy yetuklik ta'lim natijadorligini ta'minlovchi asosiy kompetensiyalardan biri sifatida qaraldi.

Tadqiqotda quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

– **nazariy tahlil metodi** - mavzuga oid mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlarni o'rganish, tahlil qilish va umumlashtirish;

– **qiyosiy-tahliliy metod** - ijtimoiy yetuklikni shakllantirishga oid ilmiy qarashlarni o'zaro solishtirish va umumiy ilmiy xulosalar ishlab chiqish;

– **interpretatsion metod** - psixologik mexanizmlar mazmunini ilmiy jihatdan sharhlash va izohlash;

– **klassifikatsiya metodi** - ijtimoiy yetuklik determinantlarini guruhlarga ajratish va tizimlashtirish;

– **sintez va umumlashtirish metodi** - olingan natijalarni yagona nazariy model asosida birlashtirish.

Tadqiqotning asosiy tahlil mezonlari sifatida quyidagi ko'rsatkichlar belgilandi: talabning ichki o'quv motivatsiyasi, refleksiv faolligi, ijtimoiy moslashuv darajasi, kommunikativ kompetentligi, o'zini boshqarish qobiliyati, ijtimoiy mas'uliyati va mustaqil rivojlanishga tayyorligi.

Mazkur tadqiqotning ilmiy yangiligi shundan iboratki, talabalarda ijtimoiy yetuklikni shakllantirishning psixologik mexanizmlari ta'lim sifati oshirish omili sifatida tizimli ravishda tahlil qilindi hamda ularning o'zaro ta'sir modeli nazariy jihatdan asoslandi.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati esa oliy ta'lim muassasalarida psixologik xizmat faoliyatini takomillashtirish, rivojlantiruvchi ta'lim dasturlarini ishlab chiqish, talabalar bilan individual ishlash mexanizmlarini kuchaytirish va ta'lim sifati oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar yaratish imkoniyatini berishi bilan belgilanadi.

– mustaqil fikrlash va shaxsiy rivojlanishga yo'naltirish.

Shunday qilib, nazariy tahlillar shuni ko'rsatadiki, talabalarda ijtimoiy yetuklikni shakllantirish ta'lim sifati oshirishning muhim psixologik sharti bo'lib, bu jarayonni ilmiy asoslangan mexanizmlar orqali tashkil etish zamonaviy oliy ta'limning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari va muhokama. Tadqiqot doirasida olib borilgan nazariy tahlillar talabalarda ijtimoiy yetuklikni shakllantirish ta'lim sifati oshirishning muhim psixologik shartlaridan biri ekanligini ko'rsatdi. Ijtimoiy yetuklik talabning shaxsiy rivojlanishi, o'quv faoliyatiga munosabati va ijtimoiy muhit bilan o'zaro aloqalari orqali shakllanuvchi kompleks psixologik tizim sifatida namoyon bo'ladi. Mazkur tizimning rivojlanish darajasi ta'lim natijalari, akademik faollik va kasbiy tayyorgarlik sifatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Nazariy manbalar tahlili asosida ijtimoiy yetuklikni shakllantirishning bir nechta asosiy psixologik mexanizmlari ajratib ko'rsatildi va ularning ta'lim sifati ta'sir yo'nalishlari tahlil qilindi.

Birinchi mexanizm - ichki o'quv motivatsiyasini shakllantirish mexanizmi hisoblanadi. Motivatsiya talabaning o'quv faoliyatiga ongli yondashuvi, maqsadlarni belgilashi va ularga erishish strategiyasini tanlashida markaziy o'rin egallaydi. Ichki motivatsiya rivojlangan talabalar o'quv topshiriqlarini tashqi nazorat tufayli emas, balki shaxsiy rivojlanish ehtiyoji asosida bajaradi. Bu holat ularda bilimlarni chuqur o'zlashtirish, o'quv mustaqilligi va akademik barqarorlikning ortishiga olib keladi.

Ikkinchi mexanizm - refleksiv rivojlanish mexanizmi sifatida talqin qilindi. Refleksiya talabaning o'z xatti-harakatlari, o'quv faoliyati va rivojlanish natijalarini tahlil qilish qobiliyatini ifodalaydi. Tadqiqot tahlillari refleksiv ko'nikmalar rivojlangan talabalarda o'zlashtirish samaradorligi yuqori bo'lishini ko'rsatadi. Refleksiv faoliyat o'z-o'zini baholash, o'zgarishlarga moslashish va o'zini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Uchinchi mexanizm - kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish mexanizmi hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim sharoitida muloqot faqat axborot almashinuvi vositasi emas, balki shaxs rivojlanishining faol omiliga aylanmoqda. Kommunikativ kompetensiyalar rivojlangan talabalar jamoaviy faoliyatga tez moslashadi, ijtimoiy aloqalarni samarali tashkil qiladi va ta'lim jarayonida faolroq ishtirok etadi.

To'rtinchi mexanizm - ijtimoiy moslashuv mexanizmi bo'lib, talabaning yangi akademik va ijtimoiy sharoitlarga moslashish qobiliyatini anglatadi. Oliy ta'lim muhitiga muvaffaqiyatli moslashgan talabalar o'quv stressini samarali boshqaradi, akademik qiyinchiliklarni yengib o'tadi va ta'lim jarayonida yuqori natijalarni namoyon etadi.

Beshinchi mexanizm - o'zini boshqarish va mas'uliyatni rivojlantirish mexanizmi sifatida ajratildi. O'z faoliyatini rejalashtirish, vaqtni boshqarish, qaror qabul qilish va natijalar uchun javobgarlikni qabul qilish ijtimoiy yetuklikning muhim ko'rsatkichlari hisoblanadi. Ushbu mexanizm rivojlangan talabalar ta'lim faoliyatida barqarorroq natijalarga erishadi.

Nazariy umumlashtirishlar asosida ijtimoiy yetuklik va ta'lim sifati o'rtasidagi bog'liqlikning konseptual modeli ishlab chiqildi. Ushbu modelga ko'ra:

ijtimoiy yetuklik → psixologik faollik → ta'lim jarayonidagi ishtirok → akademik samaradorlik → kasbiy rivojlanish.

Mazkur model ijtimoiy yetuklikning ta'lim natijalariga bevosita va bilvosita ta'sirini tushuntirib beradi.

Muhokama natijalari shuni ko'rsatdiki, oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy yetuklikni rivojlantirishga yo'naltirilgan psixologik dasturlarni joriy etish zarur. Jumladan, refleksiv treninglar, motivatsion rivojlantirish dasturlari, kommunikativ treninglar, psixologik maslahat tizimi hamda talabalarining shaxsiy rivojlanish xaritalarini ishlab chiqish ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilishi mumkin.

Shunday qilib, talabalarda ijtimoiy yetuklikni shakllantirishning psixologik mexanizmlari ta'lim sifatini oshirishning ichki resursi sifatida namoyon bo'lib, ularni tizimli ravishda rivojlantirish oliy ta'lim samaradorligini ta'minlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.

Xulosa va amaliy tavsiyalar. Mazkur tadqiqot talabalarda ijtimoiy yetuklikni shakllantirish orqali ta'lim sifatini oshirishning psixologik mexanizmlarini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilishga bag'ishlandi. O'tkazilgan nazariy tahlillar va ilmiy umumlashtirishlar natijasida ijtimoiy yetuklik zamonaviy oliy ta'lim tizimida talaba shaxsining muvaffaqiyatli rivojlanishi hamda ta'lim samaradorligini ta'minlovchi muhim psixologik omillardan biri ekanligi asoslandi.

Tadqiqot davomida ijtimoiy yetuklik talabaning ijtimoiy moslashuvi, ichki motivatsiyasi, refleksiv qobiliyatlari, kommunikativ salohiyati, o'zini boshqarish kompetensiyasi va mas'uliyat hissining integrallashgan natijasi sifatida namoyon bo'lishi aniqlandi. Mazkur komponentlarning rivojlanganligi talabaning ta'lim faoliyatida yuqori natijalarga erishishi, mustaqil fikrlashi va kasbiy shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi nazariy jihatdan asoslandi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan zamonaviy yondashuvlarda talaba shaxsining psixologik tayyorgarligi markaziy o'rinni egallaydi. Faqat bilim hajmini oshirishga qaratilgan yondashuvlar uzoq muddatli natijalarni to'liq ta'minlay olmaydi. Aksincha,

talabalarda ijtimoiy yetuklikni rivojlantirish orqali ularda ta'limga nisbatan ichki ehtiyoj, o'zini rivojlantirish motivatsiyasi va kasbiy o'sishga intilish shakllanadi.

Nazariy umumlashtirishlar asosida ijtimoiy yetuklikni shakllantirishning quyidagi psixologik mexanizmlari ta'lim sifatiga eng kuchli ta'sir ko'rsatuvchi omillar sifatida belgilandi:

- ichki o'quv motivatsiyasini rivojlantirish;
- refleksiv faoliyatni shakllantirish;
- kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish;
- ijtimoiy moslashuv darajasini oshirish;
- emotsional barqarorlikni qo'llab-quvvatlash;
- o'zini boshqarish va mas'uliyat ko'nikmalarini rivojlantirish;– mustaqil qaror qabul qilish

salohiyatini kuchaytirish.

Shuningdek, tadqiqot natijalari ijtimoiy yetuklik va ta'lim sifati o'rtasida o'zaro bog'liq va dinamik munosabat mavjudligini ko'rsatdi. Talabalarda ijtimoiy yetuklikning rivojlanishi o'quv faolligi, bilimlarni o'zlashtirish sifati, akademik mustaqillik va kasbiy tayyorgarlikning ortishiga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi:

Birinchiidan, oliy ta'lim muassasalarida talabalarning ijtimoiy yetukligini rivojlantirishga qaratilgan kompleks psixologik dasturlarni ishlab chiqish va ta'lim jarayoniga integratsiya qilish zarur.

Ikkinchiidan, ta'lim jarayoniga refleksiya, o'zini baholash, tanqidiy fikrlash va mustaqil qaror qabul qilishga yo'naltirilgan interaktiv metodlarni keng joriy etish tavsiya etiladi.

Uchinchiidan, talabalarning kommunikativ salohiyatini rivojlantirish maqsadida jamoaviy loyihalar, ilmiy munozaralar, trening mashg'ulotlari va mentorlik tizimini kuchaytirish maqsadga muvofiqdir.

To'rtinchiidan, oliy ta'lim muassasalari psixologik xizmatlari faoliyatida ijtimoiy yetuklik indikatorlari asosida diagnostik va rivojlantiruvchi ishlarni yo'lga qo'yish zarur.

Beshinchiidan, professor-o'qituvchilar uchun talabalarning psixologik rivojlanishini qo'llab-quvvatlash bo'yicha metodik tavsiyalar va malaka oshirish dasturlarini ishlab chiqish tavsiya etiladi.

Oltinchiidan, talabalarning ijtimoiy va psixologik rivojlanish dinamikasini monitoring qilish orqali ta'lim sifatini baholashning yangi mezonlarini shakllantirish maqsadga muvofiqdir.

Mazkur tadqiqot natijalari oliy ta'lim tizimida ta'lim sifatini oshirishning psixologik asoslarini takomillashtirish, talabalarda ijtimoiy yetuklikni rivojlantirish hamda ularning kasbiy va shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun nazariy hamda amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

Kelgusidagi ilmiy tadqiqotlarda ijtimoiy yetuklikni empirik o'lchash metodikalarini ishlab chiqish, turli ta'lim yo'nalishlari bo'yicha qiyosiy tahlillar o'tkazish va rivojlantiruvchi psixologik dasturlar samaradorligini eksperimental jihatdan baholash istiqbolli yo'nalish sifatida qaraladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 464 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016. – 56 b.
3. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. – 592 b.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining oliy ta'lim tizimini rivojlantirish hamda ta'lim sifatini oshirishga oid farmon va qarorlari.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasiga oid normativ-huquqiy hujjatlari.
6. Bandura A. Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory. – Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1986.

7. Deci E.L., Ryan R.M. Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior. – New York: Plenum Press, 1985.
8. Erikson E.H. Identity: Youth and Crisis. – New York: W.W. Norton & Company, 1968.
9. Maslow A.H. Motivation and Personality. 3rd ed. – New York: Harper & Row, 1987.
10. Rogers C.R. Freedom to Learn for the 80s. – Columbus: Charles E. Merrill Publishing Company, 1983.
11. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge: Harvard University Press, 1978.
12. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – Москва: Политиздат, 1975.
13. Асмолов А.Г. Психология личности: культурно-историческое понимание развития человека. – Москва: Смысл, 2007.
14. Андреева Г.М. Социальная психология. – Москва: Аспект Пресс, 2001.
15. Зимняя И.А. Педагогическая психология. – Москва: Логос, 2004.
16. G'oziyev E.G'. Umumiy psixologiya. – Toshkent: O'zbekiston, 2010.
17. Nishonova Z.T., Alimuhamedov S.A. Rivojlanish psixologiyasi va pedagogik psixologiya. – Toshkent, 2017.
18. Davletshin M.G. Yosh va pedagogik psixologiya. – Toshkent: O'qituvchi, 2004.
19. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2012.
20. Oliy ta'limda ta'lim sifati, ijtimoiy yetuklik va talaba shaxsining rivojlanishiga oid zamonaviy ilmiy tadqiqotlar.
21. Psixologik mexanizmlar va ta'lim samaradorligi bo'yicha mahalliy hamda xalqaro ilmiy maqolalar va monografiyalar.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2025-yil 16-fevral kuni № 622042-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O'zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko'chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://fanistiqbollari.uz>
Telegram raqami: -998 (93) 689-80-90

*Ta'limda istiqbolli izlanishlar xalqaro ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2026. № 7-Son, 1-Qism.*